

17 กุมภาพันธ์ 2559 - 10:16 น.

(https://www.facebook.com/prachatham) User: PrachathamTV/videos

TH ภาษาไทย

EN English

สลับไปอ่านบทความ Prachatham ในภาษาอังกฤษ / ไทยโดยคลิกที่ปุ่มภาษาด้านล่าง

ค้นหา: กรอกคำค้นหา...

หน้าแรก » ข่าวและบทความ » ข่าวด่วน » การเมืองเรื่องแร่...มติเพื่อเหมือง? ตอนสอง

การเมืองเรื่องแร่...มติเพื่อเหมือง? ตอนสอง

🕒 วันที่ 27 สิงหาคม 2558 - 09:56 น. | 🌐 ภาษา: ภาษาไทย | 👁️เข้าชม: 1,692 ครั้ง

พิมพ์ (print.php?id=336&type=news)

ถูกใจ {59}

แชร์ {59}

รายงานชุด เพื่อทบทวนการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ จากมติคณะรัฐมนตรีในช่วงระหว่างปี 2500 – ปัจจุบัน : ประเด็นทรัพยากรแร่ โดย แม้นวาด กฤษกร ณ อยุธยา

อ่านตอนแรก การเมืองเรื่องแร่...มติเพื่อเหมือง? (http://www.prachatham.com/article_detail.php?id=335)

เจตนารมณ์ ส.ป.ก. เบนทิศทางออกจากการเกษตร? มติคณะรัฐมนตรี มีความขลังกว่า กฎหมาย?

กล่าวเฉพาะถึงทรัพยากรแร่ ซึ่งเป็นทรัพยากรประเภทใช้แล้วหมดไป ภายใต้กระแสนุรักษ์ที่แผ่มาถึง หน่วยงานที่รับผิดชอบ จำเป็นต้องทบทวนการบริหารจัดการแร่ภายใต้วาทกรรมแห่งความ "ยั่งยืน" เช่นกัน

แม้จะออกตัวช้า แต่ในปี 2540 กรมทรัพยากรธรณี ได้จัดทำแผนที่ทรัพยากรแร่เพื่อแสดงขอบเขตพื้นที่แหล่งแร่ และพื้นที่ศักยภาพแรชนิดต่างๆ เป็นรายจังหวัดและทั่วประเทศ พร้อมทั้งประเมินปริมาณสำรองของแร่แต่ละชนิดในพื้นที่ประทานบัตร และพื้นที่แหล่งแร่ต่างๆ ที่ได้เคยสำรวจพบ และวางเขตแดนเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ไว้ 3 ประเภท ได้แก่ 1 เขต สงวนทรัพยากรแร่ ที่ไม่อนุญาตให้พัฒนาใช้ประโยชน์เพื่อการเหมืองแร่ในปัจจุบันโดยเด็ดขาด 2 เขตอนุรักษ์ทรัพยากรแร่ เป็นแหล่งสำรองสำหรับอนาคต และ 3 เขตพัฒนาทรัพยากรแร่ อนุญาตให้ใช้ประโยชน์แหล่งแร่เชิงพาณิชย์

อย่างไรก็ตาม ในเขตสงวนและอนุรักษ์แร่ หากสำรวจพบว่ามีศักยภาพแร่สูงก็เปิดช่องให้ใช้ประโยชน์แร่ในพื้นที่หวงห้ามเด็ดขาดเหล่านี้ได้ ผ่านการอนุมัติจาก มติคณะรัฐมนตรี

ทางด้านกฎหมายที่ดินที่สังเกตเห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องนำที่ดินมาบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยเฉพาะที่ดิน จำนวนมหาศาลในความดูแลของ ส.ป.ก. ก็มีการออก ระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (คปก.) เรื่อง การให้ความยินยอมในการนำทรัพยากรธรรมชาติในเขตปฏิรูปที่ดินไปใช้ประโยชน์ตามกฎหมายอื่น พ.ศ.2541 โดยเปิดให้มีการสำรวจแร่และทำเหมืองในเขตปฏิรูปที่ดินได้

ระเบียบ คปก. ที่ออกมานี้ถูกตีความและวิจารณ์อย่างมาก เนื่องจากถูกมองว่าเป็นระเบียบที่ออกมาผิดเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 ที่ต้องการให้เกษตรกรมีที่ดินทำกินอย่างเพียงพอและรักษาที่ดินเพื่อการเกษตร จนถึงกับมีการฟ้องร้องและเป็นคดีความอยู่ในศาลปกครอง ในขณะที่ผู้ประกอบการเหมืองแร่ได้รับอนุญาตให้เข้าสำรวจและทำเหมืองแร่ในที่ดิน ส.ป.ก. ไปอย่างมากมายโดยไม่ต้องนำไปผ่านเป็นมติคณะรัฐมนตรี

ดังตัวอย่าง กรณีการออกอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2530 กำหนดนโยบายว่าด้วยการสำรวจและพัฒนาแร่ทองคำ โดยให้ภาครัฐเปิดประมูลพื้นที่ โดยกระทรวงอุตสาหกรรมกำหนดพื้นที่เพื่อการพัฒนาเหมืองแร่ทองคำเป็นโครงการใหญ่ พร้อมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขอสิทธิเป็นคราวๆ ไป และ ให้เอกชนขอสิทธิสำรวจโดยตรงด้วยการขออาชญาบัตรพิเศษ โดยผู้ขอจะต้องเสนอผลประโยชน์พิเศษแก่รัฐทั้งในขั้นตอนการสำรวจและการทำเหมือง และผู้ขอประทานบัตรทำเหมืองแร่ทองคำจะต้องเป็นผู้ที่ขออาชญาบัตรพิเศษมาก่อน

แหล่งแร่ทองคำเชิงพาณิชย์ตามมติคณะรัฐมนตรี 2 แห่ง คือ แหล่งแร่ทองคำที่ภูทับฟ้า ตำบลเขาหลวง อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย ของ บริษัท ท่งคำ จำกัด และ แหล่งแร่ทองคำในพื้นที่รอยต่อจังหวัดพิจิตร เพชรบูรณ์ ของบริษัท อัครา ไมนิ่ง จำกัด ทั้ง 2 แห่งอยู่ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์และพื้นที่ ส.ป.ก.

10 มกราคม 2532 มติคณะรัฐมนตรี อนุมัติให้กระทรวงอุตสาหกรรม ออกอนุญาตบัตรผูกขาดสำรวจแร่ อาชญาบัตรพิเศษ และประทานบัตร สำหรับการสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำ ในพื้นที่จังหวัดเลย จังหวัดหนองคาย และบริเวณใกล้เคียง เพื่อการพัฒนาเหมืองแร่ทองคำเป็นโครงการใหญ่ 4 แปลง จำนวน 1.51 ล้านไร่ตามที่กระทรวงอุตสาหกรรมเสนอ

จากนั้นกรมทรัพยากรธรณี กับ บริษัท ทุงคาฮาเบอร์ จำกัด บริษัท ทุงคำ จำกัด ได้ทำสัญญาว่าด้วยการสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำ แปลงที่สี่ พื้นที่น้ำคิ้ว-ภูขุมทอง เมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน 2534 ทำให้บริษัทฯ ได้สิทธิในการสำรวจและทำเหมืองแร่บนพื้นที่ขนาดใหญ่ซึ่งเป็นป่าไม้และที่ดินส.ป.ก.ในคราวเดียวกัน โดยที่บริษัทฯ ไม่ต้องทำตามขั้นตอนปกติตาม พ.ร.บ.แร่ บัญญัติที่บัญญัติไว้ คือ ต้องขอสัมปทานสำรวจแร่ก่อน เมื่อพบแร่ทองคำมีศักยภาพในเชิงพาณิชย์ที่จะลงทุนจึงขอสัมปทานทำเหมืองแร่

28 มีนาคม 2535 กรมทรัพยากรธรณี ออกอนุญาตบัตรผูกขาดสำรวจแร่ทองคำ จำนวน 34 แปลง พื้นที่ 335,672 ไร่ และประทานบัตร 6 แปลง รวมพื้นที่ 1,291 ไร่ ในพื้นที่จังหวัดเลย แก่ บริษัท ทุงคำ จำกัด

12 กันยายน 2535 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบและอนุมัติการปรับปรุงค่าภาคหลวงแร่ทองคำ ตามที่กระทรวงอุตสาหกรรม เสนอ โดย ลดค่าภาคหลวงแร่ทองคำลง จากอัตราร้อยละ 10 ของราคาซื้ออธิบัติกรมทรัพยากรธรณี ประกาศ เป็นอัตราร้อยละ 2.5 ของราคาโลหะทองคำ ที่อธิบัติกรมทรัพยากรธรณีประกาศ โดยใช้ราคาตลาดทองคำลอนดอน (London Gold Marker) เป็นมาตรฐาน

รวมถึงกรณี มติคณะรัฐมนตรีวันที่ 22 มิถุนายน 2547 อนุมัติให้กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ดำเนินการโครงการศึกษาวิจัยทางธรณีวิทยาในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เนื้อที่ 6,562 ไร่ พื้นที่ศักยภาพแร่ทองแดง ภูหินเหล็กไฟ-ภูหัวเขา อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1A จากคำขอประทานบัตรของ บริษัท ภูเทพ จำกัด แต่บริษัทฯ ถูกคัดค้านจากชาวบ้านในพื้นที่จนไม่สามารถดำเนินการเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชนผู้มีส่วนได้เสียในการกำหนดขอบเขตและแนวทางการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (Public Scoping/ค.1) ซึ่งเป็นขั้นตอนการศึกษาและจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EHIA) เมื่อวันที่ 7 เมษายน 2554

เช่นกันกับ การพัฒนาเหมืองแร่ให้เป็นโครงการลงทุนขนาดใหญ่ วันที่ 17 มีนาคม 2535 มติคณะรัฐมนตรีเห็นชอบให้ บริษัท ผาแดง อินดัสทรี จำกัด เป็นผู้ได้รับสิทธิสำรวจและทำเหมืองแร่โลหะ รวม 5 พื้นที่ ในเขตอำเภอ อมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ และอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก เนื้อที่รวม 91 ตร.กม. โดยขั้นตอนก่อนหน้าคือคณะรัฐมนตรีได้อนุมัติการประกาศเชิญชวนให้ภาคเอกชนยื่นขอสิทธิสำรวจและทำเหมืองแร่โลหะในพื้นที่เพื่อการพัฒนาเป็นโครงการลงทุนขนาดใหญ่ รวม 5 พื้นที่ในจังหวัดเชียงใหม่ ตามที่กระทรวงอุตสาหกรรมเสนอ และมีผู้ยื่นสิทธิสำรวจและทำเหมืองแร่รายเดียว คือ บริษัท ผาแดง อินดัสทรี จำกัด ซึ่งผ่านการอนุมัติของมติคณะรัฐมนตรีให้บริษัทฯ เข้าสำรวจแหล่งแร่สังกะสีในพื้นที่เขตสงวน เมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2535

ความเคลื่อนไหวอีกด้านในช่วงเวลาแห่งการพัฒนาการทำเหมืองแร่ให้เป็นโครงการลงทุนขนาดใหญ่นั้น กรมป่าไม้ได้ออกระเบียบกรมป่าไม้ว่าด้วยการอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยภายในเขตป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2548 กำหนดให้สามารถสำรวจและทำเหมืองแร่ในที่ดินเขตป่าสงวนแห่งชาติ ได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ แม้จะมีระเบียบว่าด้วยการอนุญาตให้

เข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2530 ซึ่งแท้จริงก็เป็นการเปิดกว้างให้เขาที่ดินทำกิจการได้ตั้งแต่การขอประทานบัตรเหมืองแร่ พื้นที่แต่ละคำขอไม่เกิน 300 ไร่ การระเบิดย่อยหิน กรวด ททราย ลูกกรัง ดิน มาตั้งแต่ปี 2530 แล้วก็ตาม

บนเส้นทางเปิดกว้าง มติคณะรัฐมนตรี 8 มีนาคม 2548 ให้กรมทรัพยากรธรณีร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พิจารณากำหนดพื้นที่เขตศักยภาพแร่เพื่อการทำเหมือง ในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 1 และพื้นที่ป่าอนุรักษ์ (ยกเว้นพื้นที่อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า) เพื่อให้สามารถอนุญาตประทานบัตรและต่ออายุประทานบัตร แทนการผ่อนผันการทำเหมืองในพื้นที่ดังกล่าวจากคณะรัฐมนตรีเป็นแต่ละรายคำขอ หรือรายผู้ประกอบการ

ปีถัดมาหลังการใช้ระเบียบกรมป่าไม้ที่ให้สำรวจและทำเหมืองแร่ได้ในเขตป่า กรมทรัพยากรธรณี ออกอาชญาบัตรพิเศษสำรวจแร่ทองคำและเงิน จำนวน 59 แปลง พื้นที่ 507,996 ไร่ แก่ บริษัท อัครา ไมนิ่ง จำกัด และ บริษัท ริชภูมิ ไมนิ่ง จำกัด, บริษัท ไทยโกลบอลเวเนเจอร์ส จำกัด ในเขตรอยต่อ 3 จังหวัด พิจิตร พิษณุโลก และเพชรบูรณ์ ในปี 2549 พื้นที่จำนวนนี้เป็นอาชญาบัตรพิเศษของ บริษัทอัคราไมนิ่งฯ 110,000 ไร่ และประทานบัตร 14 แปลง รวมพื้นที่ 3,926 ไร่ ซึ่งพื้นที่ผืนใหญ่เหล่านี้เป็นพื้นที่ป่าไม้ และ ส.ป.ก. เช่นกัน

และอาจจะเพื่อตัดปัญหาเก่าในการตีความเจตนารมณ์ของการใช้ที่ดิน ส.ป.ก. เพื่อการเกษตรไม่ใช่เหมืองแร่ หรือมีการเจรจากับ ส.ป.ก. มาอย่างไร กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ (ก.พ.ร.) ได้ออก ระเบียบว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับคำขอประทานบัตร การออกประทานบัตร การต่ออายุประทานบัตร และการโอนประทานบัตร (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2553 เพื่อให้สามารถจัดเก็บเงินค่าตอบแทนการใช้ที่ดินเพื่อทำเหมืองแร่ในเขตปฏิรูปที่ดิน เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2553

ล่าสุด กรณี ตำบลลำสมพุง ตำบลลำพญากลาง อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี ที่ดิน ส.ป.ก. ในพื้นที่ หมู่ 2,8,10 ตำบลลำสมพุง ที่ประชาชนได้สิทธิอาศัยทำกินมาเป็นระยะยาวนานเกิน 50 ปี ถูกยกเลิกโดยประชาชนไม่ได้รับรู้ที่ดินตนเองถูกยกเลิกสิทธิไปแล้ว เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นภายหลังการยื่นขออนุญาตอาชญาบัตรพิเศษเหมืองแร่ทองคำในพื้นที่ซึ่งทับซ้อนสิทธิที่ดินทั้ง 2 ตำบล รวม 7 หมื่นไร่

ท้ายที่สุด หลังจากช่วงเวลาแห่งการวางกฎเกณฑ์ การออกระเบียบ กฎหมายใหม่ๆ ช่องทางใหม่ๆ และมติคณะรัฐมนตรี การสำรวจแร่และทำเหมืองแร่ได้ขยายพื้นที่ออกไปอย่างมหาศาลในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำ 1 เอ, 1 บี พื้นที่ป่าอนุรักษ์ พื้นที่ ส.ป.ก. โดยผู้ประกอบการสามารถข้ามขั้นตอนในกฎหมายฉบับต่างๆ และได้รับอนุญาตให้สำรวจและทำเหมืองแร่ได้อย่างถูกต้องจากมติคณะรัฐมนตรีและทุกหน่วยงานที่ดูแล

ภาพรวมที่ดินของประเทศไทยในปัจจุบัน กรมที่ดิน มีพื้นที่ 130.74 ล้านไร่ (ร้อยละ 40.88 ของที่ดินในประเทศ) ส.ป.ก. มีพื้นที่ 34.76 ล้านไร่ (ร้อยละ 10.87) ป่าสงวนแห่งชาติ กรมป่าไม้ มีพื้นที่ 144.54 ล้านไร่ (ร้อยละ 45.19) ที่ดินราชพัสดุ กรมธนารักษ์ มีพื้นที่ 9.78 ล้านไร่ (ร้อยละ 3.06) (ที่มา ศูนย์ข้อมูล&ข่าวสืบสวนเพื่อสิทธิพลเมือง)

รายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาแก้ไขปัญหาที่ดินทำกิน กฎหมายเกี่ยวกับที่ดิน และเร่งรัดออกเอกสารสิทธิ์แก่ประชาชน สภาผู้แทนราษฎร ปี 2553 ระบุว่า มีผู้เข้าไปอยู่อาศัยและทำประโยชน์ในป่าสงวนแห่งชาติประมาณ 450,000 ราย เนื้อที่ประมาณ 6.4 ล้านไร่ ป่าอนุรักษ์ (อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ เขตห้ามล่าสัตว์ป่า) จำนวน 185,916 ราย เนื้อที่ 2,243,943 ไร่ ที่ราชพัสดุ จำนวน 161,932 ราย เนื้อที่ประมาณ 2,120,196 ไร่ ที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน เนื้อที่ประมาณ 1,154,867 ไร่ โดยไม่ถูกกฎหมาย ซึ่งพื้นที่เหล่านี้เป็นเขตสงวนหวงห้ามที่ดินของรัฐประเภทต่างๆ (ที่มา สถานการณ์และปัญหาที่ดินของประเทศไทย ผศ.อิทธิพล ศรีเสาวลักษณ์ ศูนย์ประสานการศึกษานโยบายที่ดิน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.))

บทสรุปสถิติอย่างย่อ ตั้งแต่วันที่ 28 ตุลาคม 2512-16 มิถุนายน 2558 คณะรัฐมนตรีมีมติเกี่ยวกับเหมืองแร่ประมาณ 811 มติ มีมติเฉพาะเรื่องการอนุมัติให้มีการเปิดป่า เพิกถอนพื้นที่อุทยาน ผ่อนผันให้ใช้พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1, 2 เพื่อสำรวจและทำเหมืองแร่ มีการเสนอให้คณะรัฐมนตรีมีมติ 87 ครั้ง แบ่งออกเป็น การขอเพิกถอนพื้นที่แหล่งแร่ออกจากเขตอุทยานแห่งชาติ 2 แปลง การเพิกถอนพื้นที่แหล่งแร่ออกจากเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า 1 แปลง การขอเข้าทำประโยชน์ในเขตป่า 19 แปลง การขอต่ออายุหนังสืออนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในเขตป่า 26 แปลง และขอผ่อนผันใช้พื้นที่ลุ่มน้ำ 51 พื้นที่ แนนอนว่าทุกคำขอที่กล่าวมานี้ผ่านการอนุมัติ

ทั้งนี้ ไม่สามารถสืบค้นข้อมูลที่ชัดเจนเพื่อให้ได้จำนวนพื้นที่อนุรักษ์ประเภทต่างๆ ทั้งหมดที่นำไปใช้สำรวจและทำเหมืองแร่ว่ามีมากน้อยเพียงใด

5 เสียงของประชาชนที่ "ไม่?" ปรากฏในมติคณะรัฐมนตรี

58 ปี กรณี มีเพียงกรณีผลกระทบจากการทำเหมืองแร่เพียง 12 กรณีเท่านั้น ที่สืบหาได้ในมติคณะรัฐมนตรีที่ผ่านมา จากคำว่า "เหมืองแร่" จากคณะรัฐมนตรีมีมติเกี่ยวกับเหมืองแร่ประมาณ 811 มติ

ข้อเท็จจริงคงไม่ใช่เพราะการสำรวจและการทำเหมืองแร่ที่เกิดขึ้นทั่วประเทศไม่สร้างผลกระทบ แต่การร้องเรียนของประชาชนที่เดือดร้อนในพื้นที่ต่างๆ อาจจะร้องเรียนไปได้แค่ระดับจังหวัด หรือกระทรวงไม่สามารถฝ่าด่านเข้าไปผ่านสายตาคณะรัฐมนตรีได้ ส่วนปัญหา 12 กรณีโดยสรุป เรียงตามปีที่ผ่านเข้ามิตติคณะรัฐมนตรี ได้แก่

2517 กรณี เหมืองแร่ลؤلแฟรม บริเวณเขาศูนย์ อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช รัฐบาลออกคำสั่งปิดเขาศูนย์ ห้ามมีการขุดและซื้อขายแร่บนเขาอย่างเด็ดขาดและอพยพคนลงจากเขา โดยให้เหตุผลด้านความมั่นคงของประเทศ แต่กลับไม่ได้กล่าวถึงในมติของผลกระทบที่เป็นขบวนการคัดค้านของประชาชนในพื้นที่

2518 กรณี เหมืองแร่ บ้านแม่เลี้ยง ตำบลเสริมขวา อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง กรณีนักศึกษาและประชาชนปิดล้อมเหมืองแร่ของ บริษัท แร่แม่เลี้ยง จำกัด เรียกร้องให้ปิดกิจการ เป็นเหตุให้มีการปะทะกันกระทั่งประชาชนถึงแก่ความตายจำนวน 15 คน และบาดเจ็บอีกหลายคน โดยการตรวจสอบการปฏิบัติงานของ บริษัทแม่เลี้ยง และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจากการพิจารณาข้อเท็จจริงทุกด้าน พบว่าไม่ได้เป็นไปโดยถูกต้องเท่าที่ควร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย เห็นว่าการเพิกถอนประทานบัตรน่าจะเป็นทางเดียวที่จะทำให้ปัญหาเรื่องนี้ยุติลงได้ และเหตุการณ์นั้นทำให้คณะรัฐมนตรีมีมติ วัน

ที่ 21 ตุลาคม 2518 ให้กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงมหาดไทย ร่วมกันสำรวจว่ามีกิจการเหมืองแร่ใดบ้างที่ปฏิบัติได้ผิดเงื่อนไขที่รับอนุญาตอันอาจเป็นเหตุให้ราษฎรได้รับความเดือดร้อนจะได้ดำเนินการสั่งปิดหรือยกเลิกสัมปทานเสีย ตามที่ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรีเสนอ

2534 กรณี ผลกระทบจากการทำเกลือจากน้ำเกลือใต้ดินในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบอนุมัติงบกลาง 38.5 ล้านบาท เพื่อศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการทำเกลือจากน้ำเกลือใต้ดินในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดอุดรธานี สกลนคร นครราชสีมา หนองคาย และ มหาสารคาม เพื่อกำหนดมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาในพื้นที่วิกฤตและพื้นที่อื่นๆ ต่อมามีการกำหนดมาตรการควบคุมการทำเกลือจากน้ำเกลือใต้ดิน โดยพื้นที่ที่จะอนุญาตจะต้องเป็นพื้นที่ซึ่งเคยมีการผลิตเกลืออยู่เดิม หรือ มีความเหมาะสมในด้านแหล่งน้ำใต้ดิน แหล่งน้ำผิวดิน และไม่เป็นแหล่งเกษตรกรรม ตามข้อมูลของกรมทรัพยากรธรณี หากมีการคัดค้านหรือร้องเรียนขึ้นในพื้นที่ใดให้ชะลอการพิจารณาอนุญาต จนกว่าทางจังหวัดจะสามารถหาข้อยุติ

2531 กรณี เหมืองแร่ดีบุก ต.ร่อนพิบูลย์ อ.ร่อนพิบูลย์ จ.นครศรีธรรมราช ซึ่งปรากฏผลกระทบครั้งใหญ่ในช่วงปลายปี 2530 ที่พบว่ามิชชาบ้าน 1,500 คน เจ็บป่วยจากพิษของสารหนูที่ปนเปื้อนอยู่ในแหล่งน้ำ ซึ่งมีต้นตอจากกระบวนการทำเหมืองแร่ดีบุก หรือเรียกว่า "โรคไขดำ" ซึ่งในจำนวนผู้ป่วยเหล่านี้เป็นโรคมะเร็งผิวหนังถึง 1,231 ราย เพื่อแก้ปัญหาหนี้ รัฐบาลจ่ายค่ายาบำบัดรักษาผู้ป่วย และเงินชดเชยผู้ป่วย 1,151 ราย ประมาณ 1.5 ล้านบาท กรมทรัพยากรธรณี ชิงงบประมาณ ราว 600 ล้านบาท นำกากแร่ที่ปนเปื้อนสารหนูประมาณ 3,700 ลูกบาศก์เมตร ไปฝังกลบ และฟื้นฟูพื้นที่ทำเหมือง รวมถึงการระดมหลายหน่วยงานให้เข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาการปนเปื้อนและแพร่กระจายของสารหนูในแหล่งน้ำที่ชาวบ้านบริโภคมาหลายชั่วอายุคน ในที่สุดคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบให้ประกาศมาตรการ ห้ามให้ประทานบัตร ไม่ต่ออายุประทานบัตร และไม่อนุญาตให้แต่งแร่และร่อนแร่ในท้องที่ ต.ร่อนพิบูลย์ เมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2537 แต่ในปี 2542 ยังพบการปนเปื้อนของสารหนูในแหล่งน้ำผิวดินและน้ำใต้ดินระดับตื้น และดิน ในระดับที่สูงเกินเกณฑ์มาตรฐานในหลายหมู่บ้าน

2531 กรณีการอพยพประชาชนในพื้นที่โครงการขยายเหมืองลิกันไนด์ สำหรับโรงไฟฟ้าเครื่องที่ 8 และ 9 ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย จังหวัดลำปาง และในปี 2548 เกิดปัญหาผลกระทบจากฝุ่น กลิ้น และการสิ้นสะเก็ดหิน ปัญหายาวนานและมีการฟ้องร้องในชั้นศาลหลายคดี ล่าสุดเมื่อต้นปีที่ผ่านมา ศาลปกครองสูงสุดพิพากษา สั่ง กฟผ.จ่ายค่าชดเชยให้ชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบโรงไฟฟ้าแม่เมาะ 25 ล้านบาท พร้อมดอกเบี้ย 7.5% จากกรณีที่โรงไฟฟ้าใช้ถ่านลิกันไนด์ผลิตกระแสไฟฟ้า จนก่อมลพิษทำให้ชาวบ้านจำนวนมากรอบเหมืองป่วยด้วยโรกระบบทางเดินหายใจ ส่วนผลกระทบจากการทำเหมืองศาลสั่งให้ กฟผ.ดำเนินการแก้ไขผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม แต่ กฟผ. กลับเสนอมาตรการใหม่ผ่านการพิจารณาจากกรมอุตสาหกรรมและการเหมืองแร่ประกบคำสั่งศาลฯ 5 ข้อ โดยสรุป คือ การอพยพโยกย้าย ทำมาน้ำอัดกฝุ่น พื้นชุมชนเหมือง ปลูกป่าแทนทำสนามกอล์ฟ และสวนพฤกษชาติ ทำให้ทีมทนายของผู้ฟ้องต้องขอสงวนสิทธิ์รับเงื่อนไข

2543 กรณี เหมืองแร่เค็มโก-คลิตี้ อ.ทองผาภูมิ จ.กาญจนบุรี การปนเปื้อนของตะกั่วในลำห้วยคลิตี้ คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณกลาง พ.ศ.2556 เป็น จำนวน 6,003,000 บาท ให้กรมควบคุมมลพิษ เพื่อดำเนินโครงการกำหนดแนวทางฟื้นฟูลำห้วยคลิตี้จากการปนเปื้อนสารตะกั่ว ตามคำพิพากษาของศาลปกครองสูงสุด ปัจจุบันการฟื้นฟูเพิ่งเริ่มต้นโดยยังไม่เห็นแนวทางที่ชัดเจน

2547 กรณี ปัญหาฝุ่นละอองบริเวณหน้าพระลาน จังหวัดสระบุรี มติคณะรัฐมนตรีให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนำเรื่องการกำหนดโรงโม่ บด และย่อยหิน เป็นสถานประกอบการที่ต้องมีการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และเรื่องการประกาศให้พื้นที่บริเวณหน้าพระลาน เป็นพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมและเขตควบคุมมลพิษ ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2535

2547 กรณี เข้มงวดสิ่งแวดล้อม อ่างเก็บน้ำแม่สอด จังหวัดตาก มติคณะรัฐมนตรีให้ติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม เพื่อหาสาเหตุของแหล่งที่มา โดยพบว่า สารแคดเมียมอาจปนเปื้อนมากับตะกอนแขวนลอยในน้ำทิ้งที่ระบายออกจากโครงการ เข้มงวดสิ่งแวดล้อม ของ บริษัท ผาแดงอินดัสทรี จำกัด (มหาชน) และบริษัท ตากไมนิ่ง จำกัด (มหาชน) โดย บริษัท ผาแดงอินดัสทรีฯ ยังไม่ได้ปฏิบัติตามมาตรการในรายงานวิเคราะห์ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมในส่วนของกระบวนการลอยแร่ และในการก่อสร้างอาคารทรงตะกอนดินทราย ไม่เป็นไปตามแบบที่เสนอไว้ในรายงานการวิเคราะห์ฯ นอกจากนี้ ระบบบ่อดักตะกอนที่รองรับน้ำฝนที่ไหลผ่านหน้าเหมืองมีขนาดเล็กกว่าที่ระบุไว้ในรายงานฯ ถึง 60,000 ลูกบาศก์เมตร และยังไม่ได้จัดสร้างบ่อดักตะกอนบ่อที่ 7 ตามที่กำหนดไว้ในรายงานฯ ทั้งนี้ จากการไม่ปฏิบัติตามมาตรการในรายงานฯ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ โดยสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ขอความร่วมมือกระทรวงอุตสาหกรรมพิจารณาดำเนินการตามกฎหมายตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2510 และมติวันที่ 22 ตุลาคม 2550 มอบหมายให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมดำเนินการจ้างหน่วยงานกลางเพื่อศึกษา สืบสวน สาเหตุ ที่มา และขอบเขตของการปนเปื้อนแคดเมียมในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่ดาว และให้ควบคุมดูแลการดำเนินการดังกล่าวให้แล้วเสร็จโดยเร็ว

2550 กรณี การสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำในเขตรอยต่อ 3 จังหวัด พิจิตร เพชรบูรณ์ และพิษณุโลก ผลกระทบที่เกิดขึ้นนำไปสู่มติคณะรัฐมนตรี ให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดำเนินการศึกษาและเสนอแนะนโยบายในการสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำ โดยนำมิติด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการค้าทองคำภายในประเทศ และมิติด้านสังคม ชุมชน และผลกระทบสิ่งแวดล้อม และผลประโยชน์ตอบแทนต่อรัฐที่เหมาะสมคุ้มค่าต่อการสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งความเห็นของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมาพิจารณา ทั้งนี้ ให้เชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมการหารือเพื่อจัดทำแผนนโยบายฯ และให้กระทรวงอุตสาหกรรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำแผนนโยบายดังกล่าวไปปฏิบัติ โดยระหว่างการศึกษาดังกล่าว "ให้ชะลอการออกใบอนุญาตสำรวจแหล่งแร่ทองคำไว้ก่อน"

ต่อมา วันที่ 26 มิถุนายน 2552 คณะรัฐมนตรีมีมติรับทราบตามที่สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเสนอความเห็นและข้อเสนอแนะ แนวทางการจัดการทรัพยากรแร่ของประเทศไทย โดยสรุปเรื่องสำคัญ คือ ให้มีการจำแนกพื้นที่ทำเหมืองแร่ (Zoning) ให้ชัดเจน แก้ไขปรับปรุงอัตราค่าภาคหลวงแร่ให้สูงกว่าเดิม โดยเฉพาะการปรับอัตราค่าภาคหลวงแร่ทองคำ ให้มีการศึกษาประเมินยุทธศาสตร์ในการพัฒนาแหล่งทรัพยากรแร่รวมถึงแหล่งแร่ที่สำคัญ และให้มีการจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment : SEA) ก่อนกำหนดให้มีโครงการทำเหมืองแร่ และก่อนการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) เพื่อให้ทราบทิศทางการพัฒนาที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่และไม่ส่งผลกระทบในด้านต่างๆ

2554 กรณี การแก้ไขปัญหาของขบวนการประชาชนเพื่อสังคมที่เป็นธรรม (ขปส.) กรณีการให้สัมปทานเหมืองแร่ทองคำในพื้นที่จังหวัดพิจิตร พิษณุโลก และเพชรบูรณ์ เหมืองหินบริเวณเขาคุหา อำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา และเหมืองสังกะสี แม่ดาว อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

2554 กรณี การแก้ไขปัญหาที่สาธารณประโยชน์ที่ดินเอกชนปล่อยทิ้งร้างและเหมืองแร่ โดยกลุ่มเครือข่ายปฏิรูปที่ดินแห่งประเทศไทย (คปท.) กรณี การคัดค้านการต่ออายุประทานบัตรการทำเหมืองแร่ ของ โรงโม่หินศักดิ์ชัย จากการทำเหมืองแร่ และการตรวจสอบปรากฏว่าพื้นที่บริเวณดังกล่าวได้ค้นพบแหล่งโบราณคดีในพื้นที่ขอประทานบัตร ที่ภายหลังได้ประกาศให้บริเวณนี้เป็นเขตโบราณสถาน และกรณี ชุมชนที่อยู่ในที่สาธารณประโยชน์ "ดอนฮ้างเกลือ" อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

2554 กรณี เหมืองแร่ทองคำ ตำบลเขาหลวง อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย มติคณะรัฐมนตรี สั่งให้กระทรวงอุตสาหกรรมชะลอการขยายพื้นที่ใหม่หรือการขอประทานบัตรของทองคำ แปลงที่ 104/2538 พื้นที่ประมาณ 291 ไร่ และแปลงอื่นๆ ไว้ก่อนจนกว่าจะได้ข้อสรุปของสาเหตุการเกิดสารปนเปื้อน ให้จัดทำผลการประเมินความคุ้มค่าของฐานทรัพยากรธรรมชาติและค่าภาคหลวงแร่กับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีหน้าที่ตรวจสอบสารปนเปื้อน ดำเนินการตรวจสอบสารปรอทด้วย เนื่องจากมีการพบว่ามีปริมาณสารปรอทสูงมากเมื่อเทียบกับหมู่บ้านอื่นในสภาพปกติ

ทั้งนี้ ข้อมูลอย่างหยาบโดยประมวลจากการประชุมเครือข่ายประชาชนผู้ได้รับผลกระทบการทำเหมืองแร่ประเทศไทย เมื่อวันที่ 5 กันยายน 2553 และ รายงานการศึกษาข้อมูลเชิงวิชาการกรณีปัญหาเหมืองแร่เพื่อกำหนดข้อเสนอเชิงนโยบาย 2547 โดย คณะอนุกรรมการเพื่อศึกษาและตรวจสอบกรณีปัญหาเหมืองแร่ คณะอนุกรรมการสิทธิมนุษยชน เพิ่มเติมเฉพาะกรณีที่ไม่สามารถสืบค้นในมติคณะรัฐมนตรี รวม 24 กรณีปัญหา

ได้แก่ โรงโม่หิน หก.ภักดีขอนแก่น ตำบลวังสวาบ อำเภอภูผาม่าน จังหวัดขอนแก่น เหมืองหินปูน ตำบลผางาม อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย เหมืองแร่แคลไซต์ อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี เหมืองหินปูน อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง เหมืองหินทรายแก้ว อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด โรงโม่หิน ตำบลแม่หอพระ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ โรงโม่หิน ตำบลชมภู อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก โรงโม่หิน ตำบลห้วยทับมอญ กิ่งอำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง โรงโม่หิน ตำบลดงมะไฟ อำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู เหมืองหินและโรงโม่หิน ตำบลแม่ลาน้อย อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน เหมืองลิกไนต์ ตำบลเมืองแหง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ กรณีปัญหาเหมืองแร่โปแตช จังหวัดอุดรธานี กรณีของตำบลเขาชีฝอย อำเภอทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี เหมืองหินเทือกเขาแรด อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี พื้นที่สำรวจและทำเหมืองแร่ลุ่มน้ำแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ พื้นที่สำรวจและทำเหมืองแร่ลุ่มน้ำแม่สรอย อำเภอวังชัน จังหวัดแพร่ พื้นที่โครงการเหมืองแร่ถ่านหินแอ่งยาว อำเภองาว จังหวัดลำปาง พื้นที่สำรวจแร่ทองแดง อำเภอเมือง จังหวัดเลย พื้นที่โครงการเหมืองแร่โปแตช จังหวัดมหาสารคาม พื้นที่โครงการเหมืองแร่โปแตช จังหวัดขอนแก่น พื้นที่สูบน้ำเกลือใต้ดินและเหมืองแร่เกลือหิน จังหวัดนครราชสีมา พื้นที่ขออนุญาตอุตสาหกรรมแม่ น้ำตะกั่วป่า อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา พื้นที่ทำเหมืองหินเขาคุหา อำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา พื้นที่ลำเลียงถ่านหินและลานกองแร่จากพม่า จังหวัดเชียงราย

หมายเหตุทั้งท้ายในประเด็นนี้ คือ สถานะของกรณีปัญหาที่เคยปรากฏเป็นมติคณะรัฐมนตรี จนถึงปัจจุบันส่วนใหญ่ยังไม่มีข้อยุติ โดยเฉพาะในผลกระทบจากการปนเปื้อนจากสารเคมี ซึ่งผู้ประกอบการและหน่วยงานด้านแร่ มักจะใช้วิธีว่าจ้างนักวิชาการในสถาบันต่างๆ มาศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลหลักแล้ว แล้วนำเสนอให้คณะรัฐมนตรีมีมติรับทราบ เพื่อให้สามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ หรือไม่ก็อ้างอย่างง่าย ๆ ว่าไม่สามารถศึกษาเพื่อหาสาเหตุของผลกระทบว่าเกิดจากการทำเหมืองแร่ได้ เนื่องจากพื้นที่ที่ทำการทำเหมืองแร่จะมีสารโลหะหนักอยู่ตามธรรมชาติอยู่แล้ว

ในกรณีผลกระทบจากเหมืองแร่ทองคำที่นำไปสู่มติคณะรัฐมนตรี 2 ครั้ง โดยให้มีการศึกษาประเมินยุทธศาสตร์ในการพัฒนาแหล่งทรัพยากรธรณีรวมถึงแหล่งแร่ที่สำคัญ และให้มีการจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ (SEA) ก่อนกำหนดให้มีโครงการทำเหมืองแร่ และก่อนการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) เพื่อให้ทราบทิศทางการพัฒนาที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่และไม่ส่งผลกระทบในด้านต่างๆ ตามความเห็นและข้อเสนอแนะของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และให้หาข้อสรุปของสาเหตุการเกิดสารปนเปื้อน ให้จัดทำผลการประเมินความคุ้มค่าของฐานทรัพยากรธรรมชาติและค่าภาคหลวงแร่กับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน จากกรณีปัญหาของเหมืองแร่ทองคำ จังหวัดเลย

แต่จนถึงวันนี้ ในขณะที่กระทรวงอุตสาหกรรมเตรียมนโยบายเปิดสำรวจและให้ประทานบัตรเหมืองแร่ทองคำ 1 ล้านไร่ เตรียมเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณา ปัจจุบันกำลังเตรียมจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนในพื้นที่แหล่งแร่ 12 จังหวัด ทั้งๆ ที่การศึกษาตามมติคณะรัฐมนตรีทั้ง 2 ครั้งที่ผ่านมาไม่เคยปรากฏ และการประเมิน "ความคุ้มค่า" จากการนำทรัพยากรแร่ขึ้นมาใช้ยังไม่เคยมีใครเห็นการศึกษา

และแม้จะมีการอนุมัติให้สำรวจและทำเหมืองแร่อย่างกว้างขวางมากขึ้น แต่ยังไม่เคยมีการทบทวนเพื่อรวบรวมกรณีปัญหาและผลกระทบจากการสำรวจและทำเหมืองแร่ทั้งประเทศไว้อย่างเป็นระบบ

ซึ่งหากติดตามข่าวสารจะพบว่า การทำเหมืองแร่ในประเทศไทยที่ก่อให้เกิดผลกระทบในมิติต่างๆ ทำให้ประชาชนในหลายพื้นที่ หลายจังหวัด รวมตัวกันคัดค้าน ร้องเรียน แต่กรณีมากมายเหล่านี้แทบไม่ได้รับความสนใจจากหน่วยงานรัฐและรัฐบาลแต่อย่างใด.

การเมืองเรื่องแร่...มติเพื่อเหมือง? ตอนจบ (http://www.prachatham.com/article_detail.php?id=337)

แชร์สิ่งนี้กับเพื่อนของคุณ:

แชร์ 59

G+ แชร์ 0

Tweet